

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-04-30

Diarienummer 0355/24

Avdelningens Strategisk samordning

Emma Hansryd, Hans Clausen

Telefon: 031-368 70 37

E-post:

emma.hansryd@kretsloppochvatten.goteborg.se

Information om taxekonstruktion VA

Förslag till beslut

1. Kretslopp och vattennämnden antecknar informationen till protokollet.

Sammanfattning

I samband med nämndens strategidag 2024-04-18 informerades och diskuterades behovet av att revidera taxekonstruktionen för VA-avgifterna. En inriktning för konstruktionen behövs inför att nämnden i september om nämnden önskar justera taxekonstruktionen.

Idag består VA-taxan av en rörlig del och en fast del. Förhållandet mellan de två avgiftstyperna är att 40 procent av avgifterna är fasta och 60 procent rörliga. En fördel med en stor andel fasta intäkter medför en stabilare intäkt för VA-kollektivet men å andra sidan ger en stor andel rörliga intäkter ger ett större incitament att spara in på vattenförbrukningen.

Förvaltningen visar på två olika alternativ för den framtida fördelningen av VA-taxan och effekter av dessa. Ett alternativ är att inte förändra förhållandet mellan fast och rörlig del av taxan. Ett annat alternativ är öka den fasta delen till 50 procent.

En förändring av andelen till 50 procent fast och rörlig taxa medför inte att alla abonnenter kommer att få en sådan fördelningen mellan fast och rörlig del. Om andelen fast ökar till 50 procent gynnas de abonnenter som förbrukar relativt mycket dricksvatten, medan de som förbrukar lite kommer att betala en större andel.

En möjlighet till att jämna ut förändringens effekter kan vara att justera flödesfaktorn som reglerar hur stor andel av VA-taxan som ska betalas av småhusägare.

Kretslopp och vatten

Marianne Erlandson
Förvaltningsdirektör

Bilagor

1. Presentation från strategidagen

Ärendet

Kretslopp och vattennämnden informeras om alternativ till förändrad taxa för att öka andelen fasta intäkter. I samband med nämndens strategidag informerades och diskuterades effekterna av att revidera taxekonstruktionen för VA-avgifterna. En justering av konstruktionen behövs inför att nämnden i september ska föreslå en VA-taxa för 2025.

Beskrivning av ärendet

Nuläge och behov

Bakgrund

I dagens VA-taxa som har varit oförändrad sedan 2017 finns det en fördelning av en fast och en rörlig del av taxan. För hela taxekollektivets alla avgifter så utgör den fasta delen 40 procent och den rörliga delen 60 procent av intäkterna. Denna fördelning faller ut olika för olika abonnenter beroende på hur stor vattenförbrukning som abonnenten har. Det vill säga att en abonnent med låg vattenförbrukning har en lägre avgift än en abonnent med hög förbrukning.

En rörlig avgift medför att en enskild abonnent har en möjlighet att hålla nere kostnaderna genom att hålla nere förbrukningen. En större fast andel medför att den möjligheten att påverka kostnaderna minskar för den enskilde abonnenten.

Förändringen innebär att de fasta avgifterna (som beräknas på en den storlek som vattenmätaren har) kommer att öka samtidigt som de rörliga avgifterna per förbrukad liter dricksvatten kommer minska. Den totala kostnaden ökar något för de mindre fastigheterna och speciellt om de har en låg vattenförbrukning.

I nuvarande taxekonstruktion beräknas den fasta delen utifrån mätarstorlek. Den minsta mätarstorleken som används är qn 2,5, vilket räcker till mer än vad ett genomsnittligt småhus förbrukar. För att kompensera småhusägare för detta används en så kallad flödesfaktor som justerar hur stor andel av VA-verksamhetens kostnader som ska betalas av småhusägare.

VA-verksamhetens kostnader består till den allra största delen av fasta kostnader. Till exempel kostnader för personal, lokaler och kapitaltjänstkostnader påverkas inte av variationer i vattenproduktionen. De kostnader som påverkas av en varierande vattenproduktion är till exempel elektricitet vid pumpning av vatten och kemikalier för att rena vattnet under tillverkningsprocessen. Dessa rörliga kostnader är inte så många procent och räknar man med övriga rörliga kostnadsposter i verksamheten så uppgår dessa till 80 - 90 procent av de totala kostnaderna vilket även Svenskt Vatten har beräknat för branschen generellt.

Förvaltningens ekonomiska effekter

Vid en ökning av andelen fasta avgifter till 50 procent ökar de fasta intäkterna och därmed är en större del av intäkterna kända i ett tidigt skede. De rörliga intäkterna minskar vilket i sin tur medför att osäkerheten i

intäktsprognoserna blir mindre. Säkrare intäktsprognoser underlättar den ekonomiska uppföljningen och gör det lättare att prognosticera det ekonomiska utfallet för året.

En hög andel rörliga avgifter kan medföra en lägre vattenförbrukning vilket på kort sikt ger osäkra intäkter. På lång sikt kan däremot en minskad vattenförbrukning innebära ett minskat behov av investeringar.

Abonnenternas ekonomiska effekter

Med dagens andel fasta och rörliga avgiftsandelar så betalar småhus och villor en relativt stor del fasta avgifter (ett Typhus A betalar cirka 60 procent fasta och endast knappt 40 procent rörligt). VA-kostnaderna för flerfamiljsfastigheter är den motsatta och för lite större abonnenter som har en hög vattenförbrukning så är andelen rörliga kostnader mycket stor.

En förändring till lika stora delar fast som rörlig avgift skulle dessa förhållanden förstärkas ytterligare. Småhusen skulle få en något ökad andel fasta kostnader och för flerfamiljshusen skulle den rörliga delen vara över 55 procent trots den ökande fasta andelen. En annan effekt som kan uppstå om man minskar de rörliga intäkternas andel är att vattenförbrukningen kan öka. En sådan förändring av taxorna medför lägre priser per kubikmeter vilket minskar abonnenternas vilja att spara på vattnet.

Möjlighet till kompensation för småhusägare

En ökad fast andel (till 50 procent) av avgifterna påverkar kostnaderna för ett småhus med cirka 10 procents ökning. Den ekonomiska effekten för en flerfamiljsfastighet är oftast positiv då de har en högre andel rörliga kostnader i dagens modell. Ett sätt att jämna ut effekterna är att – under en övergångsperiod eller permanent – justera den så kallade flödesfaktorn som används för att beräkna hur stor andel av kostnaderna som ska bäras av småhus. Ett exempel är att en justering av flödesfaktorn som i dag beräknar att en mätare (Qn 2,5) kan försörja 2,4 småhus i stället beräknas till 3,3 småhus skulle medföra att den totala kostnaden för ett småhus skulle vara oförändrad. En sådan förändring sker endast vid beräkningen av årets prislistor och påverkar inte mätare och kräver inte någon åtgärd av abonnenterna.

Förvaltningens bedömning

Förvaltning har beräknat effekterna av en förändring av andelen fasta från:

- 40 procent fasta avgifter och 60 procent rörliga avgifter till
- 50 procent fasta avgifter och 50 procent rörliga avgifter.

För förvaltningen så blir intäkterna stabilare men totalbeloppet påverkas inte. De effekter som uppstår för abonnenterna vid en ökning av den fasta andelen

blir olika jämfört med dagens modell och beror mycket på hur stor vattenförbrukning som fastigheten har i dag.

Förvaltningens effekter

En förändring till lika stora delar fast som rörlig avgift skulle medföra stabilare intäkt som underlättar budgetarbetet men innehåller fortfarande variationer som kan ge avvikelser i prognosarbetet.

Införande

Förvaltning har beräknat effekterna av en förändring av andelen fasta från:

- 40 procent fasta avgifter och 60 procent rörliga avgifter till
- 50 procent fasta avgifter och 50 procent rörliga avgifter.

För förvaltningen så blir intäkterna stabilare men totalbeloppet påverkas inte. De effekter som uppstår för abonnenterna vid en ökning av den fasta andelen blir olika jämfört med dagens modell och beror mycket på hur stor vattenförbrukning som fastigheten har i dag.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Den ekonomiska effekten beskrivs ovan under rubrikerna "Beskrivning av ärendet" och i "Förvaltningens bedömning" men sammanfattas här.

En justering av den fasta andelen av VA-taxorna skulle medföra att en större andel av intäkterna kan beräknas i ett tidigare skede för förvaltningen vilket medför en stabilare intäkt och mindre intäktsavvikelser.

Kostnaderna för de olika abonnenterna skulle inte påverka årskostnaden totalt men skulle öka kostnaderna för de fastigheter som har en låg vattenförbrukning och minska kostnaden för de som har en hög förbrukning.

Bedömning ur ekologisk dimension

All dricksvattenanvändning innebär en miljöbelastning. Om den rörliga delen av taxan minskar, minskar också de ekonomiska incitamenten för abonnenterna att spara på vattnet.

Bedömning ur social dimension

Att tillhandahålla ett gott och hälsosamt dricksvatten och omhänderta avlopp är en grundläggande funktion i samhället. De avgifter som VA-kollektivet betalar för dessa nyttigheter ska enligt Lagen om allmänna vattentjänster vara skäliga och rättvisa.